

PRIČA O STARCU KOJI SE RUKOVAO SA SRBINOM

Bilo je to 1973. godine, dakle pre ravno trideset i četiri godine. Putovali smo po Sovjetskom Savezu ali ne kao turisti. Išli smo tamo da posetimo rođake, porodicu mog oca koji je tu zemlju napustio davne 1914. godine. Bili smo u Tbilisiju, obišli deo Gruzije, Kahetiju, Abhaziju, a onda smo, avionom, odleteli u Lenjingrad. Odseli smo kod jednog prijatelja, Abrama Borisoviča i on je predložio da dođemo kod njega na daču¹. Dogovorili smo se i on je sa suprugom Fainom Mosejevnom, dan ranije otišao da sve pripremi za naš dolazak, a mi smo, idućeg dana, sledeći njegova uputstva, otišli na železničku stanicu da bi, vozom, stigli do nekog mesta čijeg se imena više ne sećam. Tamo će nas on čekati i odvesti do njihove dače.

Na stanici se pokazalo da je red vožnje tog dana promenjen i da naš voz polazi nekih pedeset minuta kasnije. Nije nam preostalo ništa drugo nego da u parkiću, ispred same stanice, sačekamo. Klupa je bilo dovoljno, izabrali smo jednu u hladu i seli. Sedeli smo moja supruga Gorjana i ja, a Matvej, naš sin koji je u to vreme imao pet godina, trčao je oko nas igrajući se nečim. Nekoliko puta smo ga opominjali da ne galami i da se ne udaljuje suviše.

Malo dalje, na osunčanoj strani parka, sedeo je krupan, stariji čovek sa velikim brkovima. Ne bih umeo reći zbog čega, ali njegov izgled mi je privukao pažnju, možda zbog toga što mi nije ličio na standardnog *sovjetskog čoveka*. Učinilo mi se da nas posmatra. Posle izvesnog vremena on je ustao i seo na klupu do naše. Učtivo nas je pozdravio i zapitao odakle smo. Čuo je da govorimo nekim stranim jezikom. Imao je dubok i veoma prijatan glas, a njegov ruski jezik mi nije ličio na onaj kojim sada govore u Sovjetskom Savezu. Nisam stručnjak za ruski jezik, ali melodija njegovog govora me je podsećala na ruske emigrante kojih je, u vreme mog detinjstva, u našoj zemlji bilo mnogo.

Odgovorio sam mu da smo iz Jugoslavije.

- Jugoslavija, da li je to Srbija? - upitao je on. Objasnio sam mu da je Jugoslavija nešto kao Sovjetski Savez, naravno, samo manje, a Srbija je jedna republika, kao kod njih Gruzija ili Rusija.

- Srbija, da li je to Tito? - nastavio je sa pitanjima. Objasnio sam mu da je Tito predsednik cele Jugoslavije kao što je kod njih, recimo, bio Staljin.

- A Gavrilo Princip? - da li je to naš čovek, da li ga znam, onog Principa koji je ubio Franca Ferdinanda, zapitao me je nekako ozaren.

Jeste, Gavrilo Princip je Srbin, ali ga nisam poznavao jer se to desilo mnogo pre nego što sam se ja rodio, pokušao sam da mu objasnim.

Da, zna on sve to. Seća se dobro, bio je mlad vojnik, tek zanovačen. Seća se kako su ih jednog dana, rano u jutro, postrojili i čitali im novine. Pročitali su kako su u jednoj dalekoj, maloj zemlji, ubili onu *svoloč*². Franca Ferdinanda, austrijskog predstolonaslednika, pucao je na njega Srbin, junačina, zvao se Gavrilo Princip. Posle je zbog toga izbio Prvi svetski rat, Srbi su herojski ratovali, Austrija je izgubila rat, čitali su im o tome njihovi oficiri, a oni su se divili toj zemlji Srbiji.

¹ Ruski: mala kuća u prirodi, vikendica.

² Ruski: ološ, gad, đubre.

Sav ponesen, starac je nastavio da priča kako je od tih dana, kad god je mogao, čitao novine tražeći: ima li nešto o Srbiji. Retko je o Srbiji pisalo, on razliku između Srbije i Jugoslavije do tada nije znao, pisalo je o Jugoslaviji, pisalo svašta, i dobro i loše, a on je, u duši svojoj, uvek bio za tu zemlju. Evo sad se vraća u rodni Sibir i sretan je što će moći da ispriča svojoj ženi kako je sreo jednog Srbina...

Bilo je vreme da krenemo, naš voz će uskoro biti postavljen na peron. Pozdravili smo se sa starcem, on je ustao i, nekako svečano, pitao da li bih hteo da se rukujem sa njim i da mu kažem svoje ime, želi to da bi mogao da se pohvali svojoj ženi da se rukovao sa jednim pravim Srbinom. Naravno, rukovali smo se, bilo je to zaista dirljivo i ja sam mu rekao da se zovem Saša.

Samo toliko. Saša.

Nisam mogao, nisam imao srca mu kažem da se prezivam Ajzinberg!

Aleksandar Ajzinberg

Beograd, 11. 02.2007.